

Medicina, Cinema i Literatura

Codi: 103529

Crèdits: 3

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2502442 Medicina	OT	2	2
2502442 Medicina	OT	3	0
2502442 Medicina	OT	4	0
2502442 Medicina	OT	5	0
2502442 Medicina	OT	6	0
2504235 Ciència, Tecnologia i Humanitats	OT	4	0

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Professor/a de contacte

Nom: Carlos Tabernero Holgado

Correu electrònic: Carlos.Tabernero@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: No

Grup íntegre en espanyol: No

Altres indicacions sobre les llengües

A més del català, també es fan servir el castellà i l'anglès.

Prerequisits

Cap.

Objectius

L'assignatura de Medicina, Cinema i Literatura es cursa al segon semestre del segon curs del Grau de Medicina i forma part del grup de les assignatures optatives.

Els objectius fonamentals de l'assignatura són:

Introduir a l'estudiant a la consideració i experimentació del cinema com vehicle de reflexió/construcció cultural, com instrument de recerca, documentació i popularització científic - mèdic, i com eina pedagògica en els camps de la història, la ciència, la medicina i la tecnologia.

Introduir a l'estudiant al coneixement de diverses formes de comunicació lligades a la ciència, la medicina i la tecnologia i, en especial, la relació dels mitjans de comunicació amb els processos de generació, circulació i gestió del coneixement científic, mèdic i tecnològic, així com la seva intervenció en les transformacions socio-culturals al llarg de la història.

Introduir a l'estudiant a l'anàlisi del paper del cinema en la construcció social dels processos salut - malaltia i de les imatges de la medicina i els seus professionals en les societats contemporànies, prestant especial atenció a l'exploració, mitjançant les pràctiques i els discursos literaris i cinematogràfics, del paper de les ciències naturals i de la tecnologia en els processos de medicalització, en relació amb les pràctiques i els discursos mèdics i sanitaris, els sistemes d'organització i control social, i la percepció / auto - percepció dels processos salut - malaltia.

La metodologia docent combina les sessions presencials (projecció de pel·lícules i seminaris) amb lectures i visionat addicional de material filmic per part dels estudiants.

Competències

Medicina

- Comunicar-se de manera clara, tant oral com escrita, amb altres professionals i amb els mitjans de comunicació.
- Demostrar que coneix els fonaments històrics de la salut, la malaltia i la professió mèdica.
- Demostrar un nivell bàsic d'habilitats de recerca.
- Demostrar, en l'activitat professional, un punt de vista crític, creatiu i orientat a la recerca.
- Reconèixer els elements essencials de la professió mèdica com a resultat d'un procés evolutiu, científic i sociocultural, incloent els principis ètics, les responsabilitats legals i l'exercici professional centrat en el pacient.
- Utilitzar les tecnologies de la informació i la comunicació en l'activitat professional.
- Valorar críticament i utilitzar les fonts d'informació clínica i biomèdica per obtenir, organitzar, interpretar i comunicar la informació científica i sanitària.

Resultats d'aprenentatge

1. Comunicar-se de manera clara, tant oral com escrita, amb altres professionals i amb els mitjans de comunicació.
2. Definir els factors determinants de la transició sanitària al món contemporani.
3. Demostrar un nivell bàsic d'habilitats de recerca.
4. Demostrar una visió diacrònica de les institucions assistencials i les estratègies sanitàries desenvolupades.
5. Demostrar, en l'activitat professional, un punt de vista crític, creatiu i orientat a la recerca.
6. Descriure els fonaments històrics de les professions sanitàries en la perspectiva del pluralisme mèdic.
7. Descriure la persona humana com un ésser multidimensional en el qual la interrelació de factors biològics, psicològics, socials, ecològics i ètics condicionen i modifiquen els estats de salut i malaltia, i les seves manifestacions.
8. Distingir el concepte paternalista de la relació entre metge i pacient de la tradició hipocràtica i el concepte actual de formes de relació més igualitàries, en el qual el pacient adquireix tot el protagonisme.
9. Explicar el paper del professional de la sanitat com un agent social de canvi, crític i solidari, en favor de la salut de la comunitat.
10. Identificar els canvis i permanències en les formes i els continguts del procés de medicalització.
11. Identificar els processos de professionalització en el camp de les ciències de la salut i la seva tendència a l'especialització.
12. Reconèixer els estats de salut i malaltia com a construccions socialment determinades que canvien segons les cultures i el curs del temps.
13. Reconèixer i distingir les diferents tradicions mèdiques que configuren el panorama sanitari actual.
14. Reconèixer la faceta d'activitat humanitària al servei de la salut basada en la relació entre metge i pacient, tant en els aspectes assistencials com en els aspectes de docència i recerca.
15. Utilitzar correctament les bases de dades i les obres de referència bibliogràfica, enciclopèdica i lexicogràfica en ciències de la salut.
16. Utilitzar les tecnologies de la informació i la comunicació en l'activitat professional.
17. Valorar les conseqüències sobre el pacient de la diversitat de pràctiques i professions sanitàries.

Continguts

- A. Introducció a l'anàlisi cinematogràfic i literari, amb èmfasi en la relació medicina - cinema - literatura.
- B. Bloc dedicat als metges.
- C. Bloc dedicat a la Salut Pública.
- D. Bloc dedicat als pacients i les malalties
- E. Bloc de conclusions.

Metodologia

L'assignatura es basa en una metodologia teòrico-pràctica mitjançant sessions de debat sobre materials bibliogràfics i filmogràfics que es faciliten durant el semestre.

En cas que les activitats i proves de l'assignatura no es puguin fer presencialment s'adaptarà el seu format (mantenint-ne la ponderació) a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB. Els deures, activitats i participació a classe es realitzaran a través de fòrums, wikis i/o discussions d'exercicis a través de TEAMS, etc. El professor o professora vetllarà perquè l'estudiant hi pugui accedir o li oferirà mitjans alternatius, que estiguin al seu abast.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
TEORIA (TE)	26	1,04	
Tipus: Supervisades			
TUTORIES	7,5	0,3	16
Tipus: Autònomes			
ELABORACIÓ DE TREBALLS / ESTUDI PERSONAL / LECTURA D'ARTICLES / INFORMES D'INTERÈS	37,5	1,5	16

Avaluació

L'avaluació de l'assignatura és continuada en relació amb:

- La participació activa en les discussions de classe, la qual pot incloure presentacions de un o dues petits assaigs que s'assignaran durant el semestre (40% de la nota final: assaigs escrits; 20% de la nota final: presentació i participació).

- La preparació d'un treball escrit final, a realitzar en equip, en relació amb algun tema concret integrat en els continguts i competències de l'assignatura, i on l'estudiant haurà de demostrar la seva capacitat d'investigar, situar històricament i analitzar críticament qualsevol problema relatiu als continguts de l'assignatura (40% de la nota final).

- Els i les estudiants que no realitzin les proves d'avaluació (petits assaigs i treball final) seran considerats com 'No Avaluats', exaurint els drets a la matrícula de l'assignatura.

- En cas de necessitat, es realitzarà una prova de recuperació (examen) per aquells i aquelles estudiants que no superin les proves d'avaluació continuada en conjunt. Per participar en la recuperació, els i les estudiants han d'haver estat prèviament avaluats en un conjunt d'activitats el pes del quals equivalgui a un mínim de dues terceres parts de la qualificació total de l'assignatura i haver obtingut una qualificació mínima de 3,5 sobre 10.

En cas que les activitats i proves de l'assignatura no es puguin fer presencialment s'adaptarà el seu format (mantenint-ne la ponderació) a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB.

Els deures, activitats i participació a classe es realitzaran a través de fòrums, wikis i/o discussions d'exercicis a través de TEAMS, etc.

El professor o professora vetllarà perquè l'estudiant hi pugui accedir o li oferirà mitjans alternatius, que estiguin al seu abast.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Assaig d'equip	50%	1	0,04	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17
Assistència i participació activa a classe: assaig individual	25%	1	0,04	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17
Assistència i participació activa en classes i seminaris: presentació oral del treball individual	25%	2	0,08	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17

Bibliografia

Es facilitaran fonts bibliogràfiques d'accés digital durant el semestre. A continuació, però, es detallen obres de referència que poden també utilitzar-se.

- Apple, Rima D.; Apple, Michael W. (1993). Screening Science. Isis 84(4): 750-754
- Boon, Timothy (2008). Films of Fact: A History of Science in Documentary Film and Television. London/New York: Wallflower Press
- Bräuchler, B., Postill, J. (eds.) (2010). Theorising Media as Practice. Oxford / New York: Berghahn.
- Cooter, Roger; Pumphrey, Stephen. (1994). "Separate Spheres and Public places: Reflections on the History of Science popularisation and science in popular culture". History of Science 32: 237-267
- Couldry, Nick (2004) "Theorising Media as Practice". Social Semiotics 14(2): 115-32
- Elena, Alberto. (2002). Ciencia, Cine e Historia: de Méliès a 2001. Madrid, Alianza
- Ferro, M. (1995 [1977]), Historia contemporánea y cine. Barcelona: Ariel.
- Florensa C, Hochadel O, Tabernero C. (2014). Science on television: Theory meets practice. An introduction. *Actes d'Història de la Ciència i de la Tècnica*, 7:11-16
- Florensa C, Hochadel O, Tabernero C. (2014). Science on television: Audiències, markets and authority. Some conclusions. *Actes d'Història de la Ciència i de la Tècnica*, 7: 127-136

- Friedman, Lester D. (ed.) (2004). *Cultural Sutures: Medicine and Media*. Durham, N.C.: Duke University Press
- Gabbard, Krin; Gabbard, Glen O. (1987). *Psychiatry and the Cinema*. Chicago: The University of Chicago Press
- Gilman, Sander L. (1988). *Disease and Representation: Images of Illness from Madness to AIDS*. Ithaca, N.Y.: Cornell University Press
- Guzmán M, Tabernero C. (2016). "The city in waves: Radio Barcelona and urban everyday life". En: Hochadel O, Nieto-Galán A. (eds.) *Barcelona (1888-1929). An urban history of science and modernity*. Oxford, Routledge, pp. 200-222
- León, Bienvenido (1999). *El documental de divulgación científica*. Barcelona: Paidós Ibérica
- Martinet, Alexis (1994). *Le Cinéma et la Science*. Paris: CNRS Éditions
- Medina-Doménech, Rosa M.; Menéndez-Navarro, Alfredo (2005). "Cinematic representations of medical technologies in the Spanish official newsreel, 1943-1970". *Public Understanding of Science*, 14: 393-408
- Mendiguchía Olalla, Ignacio; Santiago Lardón, José A. (2003). *La medicina en el cine*. Madrid: PBM
- Molero Mesa J, Medà I, Alcalá-Lorente M, Tabernero C. (2016). "El imperativo científico-técnico en *Night of the Living Dead* (G.A. Romero, 1968)". En: Bernat P. (ed.) *Ciencia y ficción*. Barcelona, Talíots/IEC/SCHCT, pp. 97-104
- Nieto-Galán, Agustí [2011, en preparación]. *Los públicos de la ciencia. Expertos y profanos a través de la historia*. Barcelona: Marcial Pons Historia
- Papanelopoulou, Faidra; Nieto-Galan, Agustí; Perdiguero, Enrique (eds.) (2009). *Popularizing Science and Technology in the European Periphery, 1800-2000*. Farnham (U.K.); Burlington, Vermont: Ashgate
- Revista de Medicina y Cine <<http://revistamedicinacine.usal.es/>>
- Seale, Clive (2004). *Media and Health*. London: Sage
- Secord, James A. (2004). "Knowledge in Transit". *Isis* 95: 654-672
- Shinn, Terry; Whitley, Richard (eds.) (1985). *Expository science: forms and functions of popularization*. Dordrecht: Reidel.
- Snow, Charles P. (1959/1998) *The two cultures*. Cambridge: Cambridge University Press
- Tabernero, Carlos (2006). "L'Audiència-meca: ciència, tecnologia i la condició humana en el cinema de Stanley Kubrick i Steven Spielberg". *Mètode* 48: 71-76
- Tabernero, Carlos (2010). *Discursos y representaciones médico-sanitarias en el cine documental colonial español de la posguerra (1939-1950)*. Barcelona: Centro de Historia de la Ciencia (CEHIC) / Universidad Autónoma de Barcelona (UAB) <<http://www.recercat.net/handle/2072/97216>>
- Tabernero, Carlos (2016). "Cine y procesos de medicalización: documentales médico-coloniales de la posguerra española (1946-1949)". En: Brigidi S. (ed.) *Cultura, Salud, Cine y Televisión*. Tarragona, Publicacions de la Universitat Rovira i Virgili, pp. 169-207
- Tabernero, Carlos; Perdiguero, Enrique. (2016). "Cine y medicina: imágenes sobre la salud y la enfermedad". En: Brigidi S. (ed.) *Cultura, Salud, Cine y Televisión*. Tarragona, Publicacions de la Universitat Rovira i Virgili, pp. 257-294
- Tabernero, Carlos (2016). *Terapias de cine*. Barcelona, UOC

- Tabernero, Carlos (2016). "Cine, ciencia y ficción: La máquina de Stanley Kubrick". En: Bernat P. (ed.) *Ciencia y ficción*. Barcelona, Talíots/IEC/SCHCT, pp. 185-192
- Tabernero, Carlos; Jiménez-Lucena, Isabel; Molero-Mesa Jorge (2016). Colonial scientific-medical documentary films in 1940s Spain as legitimating tools for Franco's regime. *Manguinhos* (en prensa)
- Thompson, John B. (1995). *The Media and Modernity. A Social Theory of Media*. Cambridge: Polity Press
- Topham, Jonathan R. (2009). "Focus: Historicizing 'Popular Science'. Introduction" *Isis* 100(2): 310-318
- VV.AA. (1983). *Journal of Contemporary History* 18(3). [Monográfico sobre "cine e historia"].
- VV.AA. (1989). *Sylva Clus* 8. [Monográfico sobre "cine e historia de la ciencia"].
- VV.AA. (2006). *Fotogramas de ciència. Mètode* 48: 57-108. / *Anuario* 2006: 198-237 [Monográfico sobre "ciencia y cine"].
- VV.AA. (2009). *Focus: Historicizing 'Popular Science'*. *Isis* 100(2): 310-368
- Wear, Andrew (ed.)(1992). *Medicine in Society*. Cambridge: Cambridge University Press

Programari

A més d'eines web i d'Office, com ara el campus virtual, el correu electrònic, Google docs, word, powerpoint i excel, es faran servir eines com wetransfer, dropbox o el lector d'arxius audiovisuals VLC.